

שלחן ערוך

לרבינו יוסף קארו
עם המפה (הגהות הרמ"א)
לרבינו משה איסרליס

נערך, סודר והודפס מחדש
בכרך אחד
עם פיסוק ועם האיזכורים מהמקרא
מלווה בששה מפתחות

בעריכת:

צבי ה. פרייזלר - עורך ראשי
הרב שמואל הבלין - עורך משנה

הוצאת כתובים • ירושלים

על המפתחות

המפתחות של ה"שלחן ערוך" נועדו להקל על השימוש בו. ששת המפתחות הכלולים בכרך זה, הינם פרי עבודת מחקר של כשש שנים ומהווים עבודה ראשונית ייחודית במיפתוח ה"שלחן ערוך". בעזרת ששת המפתחות יכול המעיין לאתר במהירות כל נושא ב"שלחן ערוך" ברמה הכללית או ברמה המפורטת.

ששת המפתחות הינם:

- א. סדר החלקים וההלכות
במפתח מובאים שמות החלקים וההלכות כפי סדרם ב"שלחן ערוך" עם הפניה לעמוד ב"שלחן ערוך".
- ב. מפתח אלפביתי של החלקים וההלכות
במפתח כלולים שמות החלקים וההלכות שב"שלחן ערוך", כשהם ערוכים בסדר אלפביתי, עם הפניה לעמוד ב"שלחן ערוך".
- ג. רשימת החלקים, ההלכות והסימנים
ברשימה מובאים החלקים, ההלכות והסימנים כפי סדרם ב"שלחן ערוך", עם הפניה לעמוד ב"שלחן ערוך".
- ד. מפתח הערכים הראשיים וההפנייתיים
במפתח כלולים שמות הערכים הראשיים וההפנייתיים של כל נושא שבמפתח הערכים המפורט עם הפניה לעמוד שבמפתח הערכים המפורט.
- ה. מפתח הערכים המפורט
במפתח הערכים המפורט מובאים הערכים הראשיים, המשניים וההפנייתיים של הנושאים הקיימים ב"שלחן ערוך", לפי נושאים ובסדר אלפביתי.
המפתח מפנה לאותיות המציינות את הסימן, הסעיף והעמוד שב"שלחן ערוך".
- ו. מפתח איזכורים מהמקרא
במפתח זה נערכו האיזכורים מהמקרא הקיימים ב"שלחן ערוך", לפי סדר ספרי המקרא.
במפתח מובאים האיזכורים מהמקרא לפי הספר, הפרק והפסוק עם הפנייה לאותיות המציינות את הסימן, הסעיף והעמוד ב"שלחן ערוך".

התוכן הכללי

ה	על המפתחות
ח - ז	צילום שער ועמוד של "שלחן ערוך" "אורח חיים" וויניציאה השכ"ה (1565)
ט	התוכן הכללי
יא	פתח דבר
טו - טז	צילום שער ועמוד של "שלחן ערוך" "אורח חיים" עם "המפה" (הגהות הרמ"א), קרקא הש"ל (1570)
יז	סדר החלקים וההלכות
יח	מפתח אלפביתי של החלקים וההלכות
כ	רשימת החלקים, ההלכות והסימנים
מג	מפתח הערכים הראשיים והערכים וההפנייתים
מה	מפתח הערכים המפורט
קמז	מפתח איזכורים מהמקרא
1	ההקדמה של רבינו יוסף קארו ל"שלחן ערוך"
1	ההקדמה של רבינו משה איסרליס ל"מפה" (הגהות הרמ"א) ב"שלחן ערוך"
3	אורח חיים
201	יורה דעה
397	אבן העזר
503	חשן משפט

English Section	
Table of Contents	III
On the Indexes	IV
Foreword	V

סדר החלקים וההלכות

496	חליצה ויבום
500	אונוס ומפתה
501	סוטה

503 חושן משפט

	הלכות:
505	דיינים
514	עדות
522	הלואה
549	טוען ונטען
566	גביית מלוה
573	גביית חוב מהיתומים
	גביית חוב מנכסים
576	משועבדים
580	אפותיקי
581	העושה שליח לגבות חובו
582	הרשאה
586	ערב
589	חזקת מטלטלין
591	חזקת קרקעות
599	נזקי שכנים
607	שותפים בקרקע
613	חלוקת שותפות
616	מצרנות
619	שותפים
623	שלוחין
626	מקח וממכר
645	אונאה ומקח טעות
654	מתנה
659	מתנת שכיב מרע
665	אבידה ומציאה
	פריקה וטעינה ודין
671	הולכי דרכים
672	הפקד ונכסי הגר
673	נחלות
679	אפוטרופוס
681	פקדון
687	שומר שכר
688	אומנים
689	שוכר
693	חכירות וקבלנות
694	שכירות פועלים
699	שאלה
701	גניבה
704	גזילה
711	נזיקין
	מאבד ממון חבירו בידיים
713	ומוסר ומלשין
714	נזקי ממון
724	חובל בחבירו
728	שמירת נפש

238	בשר בחלב
243	תערובות
249	מאכלי עובדי כוכבים
254	הכשר וטבילת כלים
256	יין נסך
266	עבודת כוכבים
273	רבית
284	חוקות העובדי כוכבים
284	מעונן ומכשף
284	כתובת קעקע וקריחה
285	גילוח
285	לא ילבש גבר שמלת אשה
285	נדה
298	מקואות
303	נדרים
320	שבועות
323	כבוד אב ואם
324	כבוד רבו ותלמיד חכם
327	תלמוד תורה
330	צדקה
336	מילה
339	עבדים
342	גרים
343	ספר תורה
347	מזוזה
349	שלוח הקן
350	חדש
350	ערלה
351	כלאי אילן
352	כלאי הכרם
355	כלאי זרעים
357	כלאי בהמה
358	כלאי בגדים
360	פדיון בכור
361	בכור בהמה טהורה
365	פטר חמור
366	חלה
369	תרומות ומעשרות
374	מתנות עניים וראשית הגז
375	נידוי וחרם
	ביקור חולים ורפואה
377	ונוטה למות וגוסס
378	קריעה
380	אבילות

397 אבן העזר

	הלכות:
399	פריה ורבייה
404	אישות
415	קידושין
432	כתובות
458	גיטין
486	מיאון
487	יבום
492	חליצה

עמוד

3 אורח חיים

	הלכות:
5	הנהגת אדם בבוקר
7	ציצית
11	תפילין
17	ברכות השחר ושאר ברכות
20	קריאת שמע
27	תפלה
36	נשיאת כפים ונפילת אפים
39	קריאת ספר תורה
42	בית הכנסת
45	נטילת ידים
	בציעת הפת, סעודה
48	וברכת המזון
58	ברכת הפירות ושאר ברכות
66	תפלת המנחה
	קריאת שמע ותפלה של
67	ערבית
68	שבת
126	תחומין
129	עירובי תחומין
132	ראש חודש
134	פסח
149	יום טוב
159	חול המועד
164	תשעה באב ושאר תעניות
168	תענית
173	ראש השנה
178	יום הכפורים
182	סוכה
187	לולב
193	חנוכה
196	מגילה ופורים

201 יורה דעה

	הלכות:
203	שחיטה
211	טריפות
224	מתנות כהונה
225	אבר מן החי
225	בשר שנתעלם מן העין
226	חלב
227	דם
229	מליחה
234	בהמה וחייה טהורה
234	דברים היוצאים מן החי
235	עופות
235	דגים
236	תולעים
237	ביצים

מפתח אלפביתי של החלקים וההלכות

ט	ד	א
<p>254 טבילה והכשר כלים</p> <p>549 טוען ונטען</p> <p>671 טעינה, פריקה</p> <p>211 טריפות</p> <hr/> <p style="text-align: center;">י</p> <hr/> <p>487 יבום</p> <p>496 יבום וחליצה</p> <p>45 ידים, נטילת</p> <p>178 יום הכיפורים</p> <p>149 יום טוב</p> <p>201 יורה דעה</p> <p>256 יין נסך</p> <p>673 ירושה, נחלות</p> <p>578 יתומים, גביית חוב</p> <hr/> <p style="text-align: center;">כ</p> <hr/> <p>328 כבוד אב ואם</p> <p>324 כבוד רבו ותלמיד חכם</p> <p>224 כהונה, מתנות</p> <p>284 כישוף</p> <p>351 כלאי אילן</p> <p>358 כלאי בגדים</p> <p>357 כלאי בהמה</p> <p>352 כלאי הכרם</p> <p>355 כלאי זרעים</p> <p>254 כלים, הכשר וטבילה</p> <p>352 כרם, כלאי</p> <p>284 כתובת קעקע וקריחה</p> <p>482 כתובות</p> <hr/> <p style="text-align: center;">ל</p> <hr/> <p>285 לא ילבש גבר שמלת אשה</p> <p>187 לולב</p> <hr/> <p style="text-align: center;">מ</p> <hr/> <p>מאבד ממון חבירו</p> <p>713 בידים ומוסר ומלשין</p> <p>249 מאכלי עובדי כוכבים</p> <p>196 מגילה ופורים</p> <p>713 מוסר</p>	<p>284 דברים היוצאים מן החי</p> <p>285 דגים</p> <p>505 דיינים</p> <p>227 דם</p> <p>671 דרכים, הולכי</p> <hr/> <p style="text-align: center;">ה</p> <hr/> <p>671 הולכי דרכים</p> <p>254 הכשר וטבילת כלים</p> <p>522 הלואה</p> <p>5 הנהגת אדם בבוקר</p> <p>672 הפקר ונכסי הגר</p> <p>581 העושה שליח לגבות חובו</p> <p>582 הרשאה</p> <hr/> <p style="text-align: center;">ז</p> <hr/> <p>355 זרעים, כלאי</p> <hr/> <p style="text-align: center;">ח</p> <hr/> <p>350 חדש</p> <p>578 חוב, גבייה מהיתומים</p> <p>חוב, גבייה מנכסים</p> <p>משועבדים</p> <p>576 חוב, עשיית שליח לגבייתו</p> <p>581 חובל בחבירו</p> <p>724 חול המועד</p> <p>159 חולים, ביקור</p> <p>377 חוקות העובדי כוכבים</p> <p>284 חושן משפט</p> <p>508 חזקת מטלטלין</p> <p>589 - קרקעות</p> <p>591 חיה טהורה</p> <p>284 חכירות וקבלנות</p> <p>698 חלב</p> <p>226 חלב, בשר</p> <p>288 חלה</p> <p>366 חלוקת שותפות</p> <p>618 חליצה</p> <p>492 חליצה ויבום</p> <p>496 חמור, פטר</p> <p>365 חנוכה</p> <p>198 חרם ונידוי</p> <p>375</p>	<p>עמוד</p> <p>328 אב ואם, כיבוד</p> <p>665 אבידה ומציאה</p> <p>380 אבילות</p> <p>397 אבן העזר</p> <p>225 אבר מן החי</p> <p>5 אדם בבוקר, הנהגות</p> <p>688 אומנים</p> <p>645 אונאה ומקח טעות</p> <p>500 אונס ומפתה</p> <p>3 אורח חיים</p> <p>351 אילן, כלאי</p> <p>404 אישות</p> <p>679 אפטרופוס</p> <p>580 אפותיקי</p> <hr/> <p style="text-align: center;">ב</p> <hr/> <p>358 בגדים, כלאי</p> <p>בגדים, לא ילבש גבר</p> <p>285 שמלת אשה</p> <p>284 בהמה וחייה טהורה</p> <p>361 - טהורה, בכור</p> <p>357 - כלאי</p> <p>5 בוקר, הנהגת אדם</p> <p>287 ביצים</p> <p>ביקור חולים ורפואה</p> <p>377 ונוטה למות וגוסס</p> <p>42 בית הכנסת</p> <p>361 בכור בהמה טהורה</p> <p>360 - פדיון</p> <p>בציעת הפת, סעודה</p> <p>48 וברכת המזון</p> <p>58, 17 ברכות</p> <p>17 ברכות השחר ושאר ברכות</p> <p>48 ברכת המזון</p> <p>58 ברכת הפירות ושאר ברכות</p> <p>288 בשר בחלב</p> <p>225 בשר שנתעלם מן העין</p> <hr/> <p style="text-align: center;">ג</p> <hr/> <p>578 גביית חוב מהיתומים</p> <p>576 - - מנכסים משועבדים</p> <p>581 - - עשיית שליח</p> <p>566 גביית מלוה</p> <p>377 גוסס</p> <p>374 גז, ראשית</p> <p>704 גזילה</p> <p>458 גיטין</p> <p>285 גילוח</p> <p>701 גניבה</p> <p>672 גר, נכסים</p> <p>342 גרים</p>

רשימת החלקים, ההלכות והסימנים

אורת חיים

הלכות הנהגת אדם בבוקר

עמוד

סימן:

- א: דין השכמת הבוקר, ובו ט' סעיפים
- ב: דין לבישת בגדים, ובו ו' סעיפים
- ג: הנהגת בית הכסא, ובו י"ז סעיפים
- ד: דיני נטילת ידים, ובו כ"ג סעיפים
- ה: כוונת הברכות, ובו סעיף אחד
- ו: דין ברכת אשר יצר ואלהי נשמה ופירושו, ובו ד' סעיפים
- ז: דין לברך ברכת אשר יצר כל היום אחר הטלת מים, ובו ד' סעיפים

הלכות ציצית

- ח: הלכות ציצית ועטיפתו, ובו י"ז סעיפים
- ט: איזה בגדים חייבים בציצית ואיזה פטורים מציצית, ובו ו' סעיפים
- י: דיני כנפות הטלית, ובו י"ב סעיפים
- יא: דיני חוטי הציצית, ובו ט"ו סעיפים
- יב: דברים הפוסלים בציצית, ובו ג' סעיפים
- יג: דיני ציצית בשבת, ובו ג' סעיפים
- יד: דיני ציצית שעשאן א"י, ונשים, וטלית שאולה, ובו ה' סעיפים
- טו: אם להתיר ציצית מבגד לבגד, ודין נקרע הטלית, ובו ו' סעיפים
- טז: שיעור טלית, ובו סעיף אחד
- יז: מי הם החייבים בציצית, ובו ג' סעיפים
- יח: זמן ציצית, ובו ג' סעיפים
- יט: זמן ברכת ציצית, ובו ב' סעיפים
- כ: דיני לקיחת ומכירת טלית, ובו ב' סעיפים
- כא: כדת מה לעשות בציצית שנפסקו, ובטליתות ישנים, ובו ד' סעיפים
- כב: דין שהחיינו על עשיית ציצית, ובו סעיף אחד
- כג: דיני ציצית בבית הקברות, ובו ג' סעיפים
- כד: הנהגת לבישת הציצית, ושכרה ועונשה, ובו ו' סעיפים

הלכות תפילין

- כה: דיני תפילין בפרטות, ובו י"ג סעיפים
- כו: דין מי שאין לו אלא תפלה אחת, ובו ב' סעיפים
- כז: מקום הנחתן ואופן הנחתן, ובו י"א סעיפים
- כח: דיני חליצת התפילין, ובו ג' סעיפים
- כט: דין שאין לברך בחליצת תפילין, ובו סעיף אחד
- ל: זמן הנחתן, ובו ה' סעיפים
- לא: דין תפילין בשבת וי"ט, ובו ב' סעיפים
- לב: סדר כתיבת תפילין, ובו נ"ב סעיפים
- לג: דין תיקוני תפילין ודין הרצועות, ובו ה' סעיפים
- לד: סדר הנחת הפרשיות בתפילין, והמהדרים אשר להם ב' זוגות תפילין, ובו ד' סעיפים
- לה: דין מנין השיטין, ובו סעיף אחד
- לו: דקדוק כתיבתן, ובו ג' סעיפים
- לז: זמן הנחת תפילין, ובו ג' סעיפים
- לח: מי הם החייבין בתפילין והפטורים, ובו י"ג סעיפים
- לט: מי הם הכשרים לכתוב תפילין ולקנות מהם, ובו י' סעיפים
- מ: דין איך לנהוג בקדושת התפילין, ובו ח' סעיפים
- מא: דין הנושא משאוי איך ינהג בתפילין, ובו סעיף אחד
- מב: אם מותר לשנות תפילין של יד לשל ראש, ובו ג' סעיפים
- מג: איך להתנהג בתפילין בהכנסו לבהכ"ס, ובו ט' סעיפים

- מד: איסור שינה בתפילין, ובו סעיף אחד
- מה: דין תפילין בבית הקברות ובבית המרחץ, ובו ב' סעיפים

הלכות ברכות השחר ושאר ברכות

- מו: דיני ברכת השחר, ובו ט' סעיפים
- מז: דיני ברכת התורה, ובו י"ד סעיפים
- מח: אומרים פרשת התמיד, ופסוקי קרבן שבת אומרים אצל פרשת התמיד, ובו סעיף אחד
- מט: שיכול לומר ק"ש בעל פה, ובו סעיף אחד
- נ: טעם למה אומרים משנת איזהו מקומן, ובו סעיף אחד
- נא: דיני תפלה מן ברוך שאמר עד ישתבח, ובו ט' סעיפים
- נב: דין מי ששהה לבוא לבהכ"נ עד ישתבח, ובו סעיף אחד
- נג: דין הראוי לירד לפני התיבה, ובו כ"ו סעיפים
- נד: דינים השייכים לישתבח, ובו ג' סעיפים
- נה: דיני קדיש, ובו כ"ב סעיפים
- נו: דין עניית הקדיש על ידי הקהל, ובו ה' סעיפים
- נז: דין ברכו וענייתו, ובו ב' סעיפים

הלכות קריאת שמע

- נח: דיני ק"ש וברכותיה, ובו ז' סעיפים
- נט: דין ברכה ראשונה ביוצר, ובו ה' סעיפים
- ס: דין ברכות לקריאת שמע, ואם צריכים כוונה, ובו ה' סעיפים
- סא: דין כמה צריך לדקדק ולכוין בקריאת שמע, ובו כ"ו סעיפים
- סב: מי שלא דקדק בק"ש או לא השמיע לאזנו, ובו ה' סעיפים
- סג: לישב בשעת ק"ש, ולא יישן, ובו ט' סעיפים
- סד: דין הטועה בק"ש, ובו ד' סעיפים
- סה: הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור קוראין ק"ש, או שהפסיק בשעת הקריאה, ובו ג' סעיפים
- סו: באיזה מקום יכול להפסיק ובאיזה מקום לא יפסיק, ובו י' סעיפים
- סז: דין ספק אם קרא ק"ש, ובו סעיף אחד
- סח: שלא להפסיק בפיוטין, ובו סעיף אחד
- סט: דין פורס על שמע, ובו ב' סעיפים
- ע: מי הם הפטורים מק"ש, ובו ה' סעיפים
- עא: אבל והעוסקים במת פטורים מק"ש, ובו ז' סעיפים
- עב: דין נושאי המטה, והמנחמים והמלוים, ובו ה' סעיפים
- עג: הישן עם אשתו ובניו איך יתנהג, ובו ד' סעיפים
- עד: שלא לברך כשאבריו רואים את הערוה, ובו ו' סעיפים
- עה: להזהר מגלוי שער וקול אשה בשעת ק"ש, וכן שלא לקרותה כנגד הערוה, ובו ו' סעיפים
- עו: להזהר מצואה בשעת ק"ש, ובו ח' סעיפים
- עז: שלא לקרות כנגד מי רגלים, ובו ב' סעיפים
- עח: מי שנצרך להטיל מים בשעת קריאה, ובו סעיף אחד
- עט: מי שנזדמן לו צואה בשעת קריאה, ובו ט' סעיפים
- פ: מי שאינו יכול להשמר מהפית, ובו סעיף אחד
- פא: דין צואת קטן, ובו ב' סעיפים
- פב: דין צואה יבשה, ובו ב' סעיפים
- פג: דיני בית הכסא בק"ש, ובו ה' סעיפים
- פד: אם מותר לקרות במרחץ, ובו סעיף אחד
- פה: באיזה מקומות אסור לקרות ק"ש, ובו ב' סעיפים
- פו: שצריך להרחיק מן מים סרוחים, ובו סעיף אחד
- פז: כמה צריך להרחיק בשעת ק"ש מן גרף של רעי, ובו ג' סעיפים
- פח: בעל קרי מותר בק"ש, ובו סעיף אחד

מפתח הערכים המפורט

ההפניות הן: לסימן, לסעיף ולעמוד ב"שלחן ערוך"

שטרות (המשך) -
 שנים אחוזים בשטר סה, טו 537
 שימוש באבידה רסז, יט 669
 בתלמיד חכם -
 ראה אבידה
 - השבת אבידה
 - לתלמיד חכם
 תלמיד חכם
 - רב
 - אבידתו

אבלות

ראה גם טומאה וטהרה
 - טומאת מת
 מת
 תפילה
 קדיש
 - אבל
 - אבלות מופרות שצד, א 392
 - אבלות תכופה
 ראה אבלות
 - ימי אבלות
 - אבלות בתוך אבלות
 כשאין גופה שמה, ד 380
 - כבוד כהנים קכה, מג 37
 הודעה לחולה
 על פטירה
 - המנעות מאבל
 בחול המועד
 ראה חול המועד
 - אבלות
 בחנוכה
 ראה חנוכה
 - אבלות
 - הספד ותענית
 - ביום טוב
 ראה יום טוב
 - אבלות
 - ביום כפורים
 ראה יום כיפור
 - אבלות
 - ימי אבלות
 ראה אבלות
 - ימי אבלות
 יציאה מהבית שצג, א 392
 - ישיבה על הארץ שפו, א 391
 - כיבוס וגיחויץ שפ, א 389; שפט, א 391
 - כפיית המטה
 שפ, א 389; שפו, א 391
 - לבישת בגדים חרשים
 או מגוהצים שפט, א 391
 - כשהמת צלוב שעה, ו 387
 - נטילת צפרניים שצ, ז 391
 - נעילת נעליים תקנד, יז 166;
 שעה, א 387; שפא, א 389; שפב, א 390
 - נשואין שמב, א 380; שפג, ב 390
 שצב, א 392; יד, א 407
 - בסוכות
 - הושענות תרט, ב 191
 - חיובו בסוכה תרמ, ה 187
 - סעודת הבראה
 שט, א 383; שעח, א 388
 - עטיפת ראש
 שפ, א 389; שפו, א 391
 - עשיית מלאכה שפ, ב 389
 - כפורים
 ראה מורים
 - אבלות
 - הספד ותענית
 - קודם קבורה
 שמה, א 380; שמה, ה 380

זכיה באבידה (המשך)
 - הקנין המועיל
 ראה הפקר
 - זכיה מהפקר
 - על ידי קנין חצר
 רס, ד 665; רסח, ג 670
 - שנים אחוזים בחפץ קלה, א 590
 - שנים שעשו קנין במציאה
 רסט, ב 670; רעא, א 670
 - בחרש
 ראה כשרות משפטית והלכתית
 - חרש
 - מציאתו
 טיפול באבידה
 - זכות המוצא לשיפוי רסז, כו 669
 - חובת המוצא רסז, יז 669
 - יהא מונח עד שיבוא אליהו
 רס, י 666; רסב, ד 666;
 רסז, טו 669; רסז, יט 669
 - יין
 - היתרו בשתיה רנט, ד 665
 - ירושה
 ראה ירושה
 - אלמנה ועובון הבעל
 - מציאתה
 - יתום
 - מציאתו רע, ב 670
 - כתובה
 ראה כתובה
 - אבידה
 - במכר
 ראה מכר
 - אבידה
 - מכירת האבידה
 והשכרתה רסז, כא 669
 - מציל רכוש חברו
 ראה מציל ממון חברו
 - בעבד
 - זכות האדון באבידה
 רסז, כב 340; רע, ב 670
 - בפועל
 - מציאתו רע, ג 670
 - בקטן
 - מציאתו רסט, ג 670; רע, א 670
 - שבועה
 ראה גם שבועה
 - פטור משבועה
 - משיב אבידה
 - במוצא אבידה רסז, כז 669
 - בשבת
 ראה שבת
 - מציאה
 - בשוטה
 ראה כשרות משפטית והלכתית
 - שוטה
 - מציאתו
 - שומר אבידה
 ראה אבידה
 - אחריות המוצא
 - שטרות
 - החזרתם לבעליהם
 סה, ו 537; רעא, ד 670
 - השיב שטר שדינו
 לא להחזיר סה, טז 537
 - מצא שטר
 בין שטרותיו סה, א 536
 - שטר כתובה סו, ג 432

השבת אבידה (המשך)
 - לפנים משורת הדין
 ראה חיובים שלא מן הדין
 - לפנים משורת הדין
 - בהשבת אבידה
 - במודר הנאה מחבירו
 רכא, ג 309; רסו, ג 668
 - במטבעות רסב, יא 667
 - מלווה או לווה שנתנו
 בטעות יותר רלב, ב 649
 - מקום ההשבה רסז, א 669
 - במקום שישראל מצויים
 רנט, ג 665; רנט, ח 665
 - של מקרקעין רנט, ט 665
 - לזכרי עב, לח 547;
 רסו, א 668; שפח, יב 714
 - שנפלה משנים או משלשה
 רסב, ב 666; רסב, ד 666
 - בסימנים סה, ט 537; רנט, ב 665;
 רנט, ז 665; רס, ה 667;
 רסב, ג 666; רסב, ח 667;
 רסב, טו 667; יח 667;
 רסז, ד 669; רסז, ז 669
 - מגין סימן
 רסב, טז 667; רסז, ז 669
 - מקום סימן רס, י 666
 רסב, ט 667; רסז, ז 669
 - בעדים רסו, ה 669
 - פחות משווה פרוטה רסב, א 666
 - פטור מחובת ההשבה
 רנט, ב 665; רנט, ז 665; רסא, א 665
 - ריבוי אבידות
 - דין קדימה רמב, לד 326; רסד, א 668
 - ריבוי השבות רסז, ב 669
 - לרשע רסו, ב 668
 - שטרות
 ראה אבידה
 - שטרות
 - שכר משיב אבידה רכא, ג 309;
 רסד, ג 668; רסה, א 668
 - לתלמיד חכם
 - בטביעות עין רסב, כא 667
 - זכיה באבידה
 - אבידת בעל חיים
 רסא, א 666; רעא, א 670
 - כשאין בה סימן רנט, ב 665;
 רס, ט 666; רסב, ט 667
 - נכית שהיה מושכר רס, ג 665
 - בגזולים רס, ח 666
 - בגל או בכותל ישן רס, א 665
 - בחנות רס, ה 665
 - ביאוש בעלים רנט, ז 665;
 רס, ו 665; רסב, ה 667
 - לפני יאוש רנט, א 665
 - על ידי אחר רסט, א 670; רסט, ו 670
 - במטבע שנפלה משנים
 או משלשה רסב, ב 666
 - בפירות מפוזרים רס, ז 666; רסב, ז 666
 - בפירות שנשרו
 מהאילן רס, ו 665
 - הצורך שתגיע לידו רסח, א 669
 - על ידי קנין
 ארבע אמות רסח, א 670

א
אב ראה הורים וילדים
אבהות
 ראה הורים וילדים
 יוחסין
 - אבהות
אבות, פרקי
 ראה תפילה
 - בשבת
 - מנחה של שבת
אבידה
 - אבידה מדעת
 - פטור מלהשיב רס, יא, 666;
 רסא, ד, 666; רפה, ד 678
 - בשוטה שהזיק צו, ה 566
 - אחריות המוצא
 - שמירת האבידה רסז, א 669;
 רסז, טז 669; רסז, כה 669
 - איסור לגעת באבידה
 - כשנמצא דרך הינוח רס, א 665;
 רסז, א 666; רסט, א 666
 - בעל ואשה
 ראה בעל ואשה
 - מציאת האשה
 - בשר
 - היתרו באכילה רנט, ו 665
 - גדרה רסא, א 666
 - של גט
 ראה גרושין
 גט
 - של אבדן הגט
 - של גט שחרור
 ראה עבד ננעני
 - שחרורו
 - גט שחרור
 - שאבד, השבתו למי
 הורים וילדים
 ראה הורים וילדים
 - זכויות האב בבתו הקטנה
 - מציאתה
 - זכויות האב בילדיו
 - מציאת ילדיו
 - השבת אבידה רנט, א 665
 - אימתי חייב בהשבה רנט, ב 665
 - אפיקורס רסו, ב 668
 - באשפה רס, יא 666
 - בעלי חיים
 רסז, א 669; רסז, כב 669
 - דבר המזיק רסו, ד 668
 - הכרוה רנט, ג 665; רסז, ג 669
 - הכרוז ולא
 באו הבעלים רסז, טו 669
 - בשבת שו, יב 90
 - הפסדים שנגרמו עקב ההשבה
 שיפוי המשיב רסד, ג 668
 - התעלמות מהאבידה רנט, א 669
 - זהות המאבד רס, ח 669
 - לכותי רסו, ב 668
 - בכותל חדש רס, א 665
 - בכלים ותכולתם רסב, יט 667
 - לפי כבוד המוצא רסג, א 667

מפתח איזכורים מהמקרא

ההפניות שבמפתח הן: מפרק ופסוק שבמקרא לסימן, לסעיף ולעמוד ב"שלחן-ערוך"

714 א	שפט, א	כא, לה:	345 ו	רעה, ו	יד, כח:	<hr/> בראשית <hr/>	
714 ב	שפט, ב		345 ו	רעה, ו	יד, כט:	ז, ב:	תקעו, ה 172
719 ב	תג, ב		345 ו	רעה, ו	יד, ל:	טו, כג:	סדר חליצה
714 ג	שפט, ג	כא, לו:	345 ו	רעה, ו	יד, לא:	בקצרה, נו	496
714 ה	שפט, ה		192 ד	תרסד, ד	טו, ב:	כב, א-יט:	א, ה 5
714 ב	שפט, ב	כב, ד:	18 ז	נא, ז	טו, יח:	כז, כ:	עג, יא 548
715 י	שפט, י		345 ו	רעה, ו	טו, כ:	כז, יא:	רלד, א 316
715 ד	שצ, ד		345 ו	רעה, ו	טו, כא:	כז, כח:	קסז, ד 48
716 א	שצא, א		345 ו	רעה, ו	טו, כב:	כח, יא:	תקנה, ב 166
723 א	תיח, א	כב, ה:	345 ו	רעה, ו	טו, כג:	רנג, ז	332
723 ב	תיח, ב		126 א	שצו, א	טז, כט:	ל, מג:	שלז, כ 698
686 ו	שא, ו	כב, ט:	355 ד	רצז, ד	טז, לא:	לא, ו:	שלז, כ 698
686 י	שא, י		39 א	קלז, א	יז, ח-טז:	מג, לד:	לא, ט 419
683 כח	רצא, כח	כב, יד:	39 ד	קלז, ד	יט, ח:	מו, א:	רמ, כד 324
700 א	שמו, א		77 ב	רעא, ב	יט, יב:	מז, יט:	קמא, ב 592
700 ו	שמו, ו		672 ד	רעה, ד	כ, ז:	מט, ט:	קכט, טז 464
566 ד	צז, ד	כב, כד:	558 כ	פז, כ	כ, יד:	מט, יא:	סז, א 540
569 ד	צט, ד		563 ד	צב, ד		ג, כו:	שנג, ה 383
514 א	כז, א	כב, כז:	704 שנט			<hr/> שמות <hr/>	
225 ב	סב, ב	כב, ל:	704 שנט, יב			ג, ב:	תיח, ז 723
671 א	רעב, א	כג, ה:	68 ד	רמ, ד	כ, כ:	יב, ט:	רסד, ט 76
671 ד	רעב, ד		437 יא	עו, יא	כא, י:	יב, יט:	תמב, א 136
671 ז	רעב, ז		437 א	עז, א		יג, א-יז:	תמח, ד 138
395 יב	תב, יב	כג, ז:	725 כח	תכ, כח	כא, יח:	לב, א:	א 12
507 ז	ט, ז		340 לז	רסז, לז	כא, כ:	לב, יד	13
517 ב	לב, ב		727 ד	תכג, ד	כא, כב:	לב, לו	14
44 א	קנו, א	כג, יג:	340 לז	רסז, לז	כא, כו:	לד, א	15
238 א	פז, א	כג, יט:	340 לז	רסז, לז	כא, כז:	יג, ב:	שכ, ג 361
352 ו	רצה, ו	כה, לה:	720 א	תי, א	כא, לג:	יג, ז:	תמב, א 136
359 טו	שא, טו	כח, לב:	720 ה	תי, ה		תמח, ד	138
5 ט	א, ט	ל, ז-י:	720 י	תי, י		לב, יב	13
5 ט	א, ט	ל, יז-כא:	720 י	תי, י		יג, ט:	לב, יב 13
5 ט	א, ט	ל, לד-לו:	720 כא	תי, כא		יג, יג:	שכא, יא 365
365 יא	שכא, יא	לד, כ:	720 כב	תי, כב			
238 א	פז, א	לד, כו:	719 לג	תג, לג	כא, לד:		
609 ב	קסא, ב	לו, לא:	720 ד	תי, ד			
352 ו	רצה, ו	לז, כא:	720 ו	תי, ו			

הלכות הנהגת אדם בבקר

סימן ג: הנהגת בית הכסא, ובו י"ז סעיפים

- א. כשיכנס לבה"כ יאמר: התכבדו מכובדים וכו', ועכשיו לא נהגו לאומרו.
- ב. יהא צנוע בבית הכסא ולא יגלה עצמו עד שישב. הגה: ולא ילכו שני אנשים ביחד, גם לא ידבר שם ויסגור הדלת בעדו, משום צניעות (אור זרוע).
- ג. אם רוצה למשמש בפי הטבעת בצרור, או בקיסם, לפתוח נקביו, ימשמש קודם שישב ולא ימשמש אחר שישב, מפני שקשה לכשפים.
- ד. לא יגלה עצמו כ"א לאחריו טפח ומלפניו טפחיים, ואשה מאחריה טפח ומלפניה ולא כלום.
- ה. אם נפנה במקום מגולה, שאין בו מחיצות, יכוין שיהיו פניו לדרום ואחוריו לצפון או איפכא, אבל בין מזרח למערב, אסור. (ולחטיל מים בכל ענין שרי) (ב"י בשם הרמב"ם).
- ו. וכן אסור לישן בין מזרח למערב, אם אשתו עמו. ונכון להזהר, אפילו כשאין אשתו עמו.
- ז. המטיל מים מן הצופים ולפנים (פ"י מקום שיכולים לראות משם הר הבית, ומשם והלאה אין יכולים לראות, רש"י), (לא) ישב ופניו כלפי הקודש, (אלא לצפון או לדרום), או יסלק הקודש לצדדין.
- ח. כשנפנה בשדה, אם הוא אחורי הגדר יפנה מיד. ובבקעה, יתרחק עד מקום שלא יוכל חבירו לראות פירועו.
- ט. לא ישב במהרה ובחוזק ולא יאנוס לרחוק עצמו יותר מדאי, שלא יתקן שיני הכרכשתא.
- י. לא יקנה ביד ימין.
- יא. לא יקנה בחרס, משום כשפים, ולא בעשבים יבשים, שהמקנח בדבר שהאוד שולט בו שיניו התחוננות נושרות, ולא בצרור שקנח בו חבירו, מפני שמביא את האדם לידי תחתונות.
- הגה: ועכשיו, שבתו כסאות שלנו אינן בשדה, נהגו לקנח (בחרס, וכן נהגו לקנח) בדבר שהאור שולט בו ואינו מזיק, ופוק חזי מאי עמא דבר (חידושי אגודה פרק המוצא).
- יב. יפנה בצניעות, בלילה, כמו ביום.
- יג. לא ישתין מעומד, מפני גיצוצות הניתזין על רגליו, אם לא שיעמוד במקום גבוה או שישתין לתוך עפר תחתו (פ"י קרקע שאינה בתולה אלא כגון של ארץ חרושה).
- יד. יזהר שלא יאחוז באמה וישתין, אם לא מעטרה ולמטה, מפני שמוציא שכבת זרע לבטלה, אא"כ הוא נשוי. ומדת חסידות ליהרר אפילו הנשוי.
- טו. אפילו מי שאינו נשוי, מותר לסייע בביצים.
- טז. לא הותר לנשוי לאחוז באמה אלא להשתין, אבל להתחכך, לא.
- יז. המשהה נקביו, עובר משום בל תשקצו*.

סימן ד: דיני נטילת ידים, ובו כ"ג סעיפים

- א. ירחץ ידיו ויברך: על נטילת ידים. (הגה: וי"א גם אשר יצר, ואפילו לא עשה צרכיו, וכן נהגו) (אבודרהם). מים הפסולים לנטילת ידים לסעודה, (לקמן סימן ק"ס) כשרים לנטילת ידים לתפלה, מיהו יש מי שאומר דלא מברך עליהו.
- ב. ידקדק לערות עליהן מים ג"פ, להעביר רוח רעה ששורה עליהן.
- ג. לא יגע בידו, קודם נטילה, לפה ולא לחוטם ולא לאזניים ולא לעינים.
- ד. אפילו מי שנטל ידיו לא ימשמש בפי הטבעת תמיד, מפני שמביאתו לידי תחתונות; לא יגע במקום הקזה, שמשמוש היד מזיק לחבורה.

סימן א: דין השכמת הבוקר, ובו ט' סעיפים

- א. יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו, שיהא הוא מעורר השחר.
- הגה: ועכ"פ לא יאחר זמן התפלה שהצבור מתפללין (טור). הגה: שוית ה' לנגדי תמיד ותהלים טו, ח, הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כשיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדבורו במושב המלך. כ"ש כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה, אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר: אם יסתור איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' יודמה כג, כד, מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפתח השי"ת ובושתו ממנו תמיד (מורה נבוכים ח"ג פ' נ"ב), ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השי"ת. גם בהצנע לכת ובשכבו על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב, ומיד שיעור משנתו יקום בזריזות לעבודת בוראו יתברך ויתעלה (טור).
- ב. המשכים להתחנן לפני בוראו יכוין לשעות שמשנתו המשמדות, שהן בשליש הלילה ולסוף שני שלישי הלילה ולסוף הלילה, שהתפלה שיתפלל באותן השעות על החורבן ועל הגלות, רצויה.
- ג. ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש.
- ד. טוב מעט תחנונים בכוונה, מהרבות בלא כוונה.
- ה. טוב לומר פ' העקדה (בראשית כב, א-יט) ופ' המן ועשרת הדברות ופ' עולה (ויקרא א, א-ו) ומנחה (ויקרא ב, א-יג) ושלמים (ויקרא ג, א-יז) וחטאת (ויקרא ד, א) ואשם. הגה: ודוקא ביחיד מותר לומר עשרת הדברות בכל יום, אבל אסור לאומרם בצבור (תשובת הרשב"א סי' קמ"ד).
- ו. פרשיות הקרבנות לא יאמר אלא ביום (וע"ל סי' מ"ז סעיף י"ג).
- ז. כשיסיים פרשת העולה יאמר: יר"מ שיהיה זה חשוב ומקובל כאילו הקרבת עולה, וכך יאמר אחר פ' המנחה והשלמים, מפני שהם באים נדבה.
- ח. יאמר עם הקרבנות פסוק: ושחט אותה, על ירך המזבח צפונה לפני ה' (ויקרא א, יא).
- ט. יש נוהגין לומר פרשת הכיור (שמות ל, יז-כא) ואח"כ פרשת תרומת הדשן (ויקרא ו, א-ו) ואח"כ פ' התמיד (במדבר כח, א-ח) ואח"כ פרשת מזבח מקטר קטורת (שמות ל"ד, ו) ופרשת סמני הקטורת ועשייתו (שמות ל, לד-לו).

סימן ב: דין לבישת בגדים, ובו ו' סעיפים

- א. לא ילבש חלוקי מיושב (טור) אלא יקח חלוקי ויכניס בו (ראשו) וזרועותיו בעורבו שוכב, ונמצא כשיקום שהוא מכוסה.
- ב. אל יאמר: הנני בחדרי חדרים מי רואני, כי הקב"ה מלא כל הארץ כבודו (ישעיה ו, ג).
- ג. ידקדק בחלוקי ללובשו כדרכו שלא יהפוך הפנימי לחוץ.
- ד. ינעול מנעול ימין תחלה ולא יקשרנו, ואח"כ ינעול של שמאל ויקשרנו, ויחזור ויקשור של ימין. הגה: ובמנעלים שלנו, שאין להם קשירה, ינעול של ימין תחלה (תוספות פ' במה אשה ד' ס"א).
- ה. כשחולץ מנעליו, חולץ של שמאל תחלה.
- ו. אסור לילך בקומה זקופה, ולא ילך ד' אמות בגילוי הראש (מפני כבוד השכינה), ויבדוק נקביו. הגה: ויכסה כל גופו, ולא ילך יחף (א"ז). וירגיל עצמו לפנות בוקר וערב, שהוא זריזות ונקיות (הגהות מיימוני פרק ה' מהלכות דעות).

* במקרא לא מובא בל תשקצו. ראה: ויקרא יח, מג אל תשקצו את נפשתיכם; ויקרא כ, כא ילא תשקצו את נפשתיכם.